

Servet Vergilerinin Özel Tasarrufa Etkilerinin ARDL Yöntemi ile Analizi

Mehmet ÖZGÜN*, Nagihan ÖZKANCA ANDIÇ**

Öz

Servet vergileri hem gerçek hem de tüzel kişilerin belirli bir dönemde elde ettikleri ve servet olarak tanımlanabilecek her türlü menkul ve gayrimenkul mallar üzerinden alınan değerlerdir. Servet vergileri yalnızca kamu harcamalarını finanse etmek amacı ile değil gelir dağılımında adaleti sağlamayı da hedefleyen bir vergi türüdür. Ancak servet vergileri mükelleflerinin yatırım ve tasarruf kararlarını etkiler. Çalışmada Türkiye’de 1999-2020 dönemi servet vergilerinin özel tasarrufa etkileri ARDL yöntemi ile tahmin edilmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına göre, servet unsurları üzerinden elde edilen vergi gelirlerinin GSYH’ya göre %1 artışı, tasarrufları kısa dönemde %7, uzun dönemde %8 oranında düşürdüğü belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, servet vergilerinin artırılmasının bireylerin tasarruf kararlarını olumsuz etkilediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Vergi, Servet Vergileri, Tasarruf, Yatırım, ARDL Sınır Testi

Analysis of the Effects of Wealth Taxes on Private Savings with the ARDL Method

Abstract

Wealth taxes are the values obtained on all kinds of movable and immovable goods that both real and legal persons have acquired in a certain period and can be defined as wealth. Wealth taxes are a type of tax that aims not only to finance public expenditures, but also to ensure fairness in income distribution. However, wealth taxes affect taxpayers' investment and savings decisions. In the study, the effects of wealth taxes on private savings for the period 1999-2020 in Turkey were estimated by ARDL method. According to the results of the analysis, it was determined that the tax revenues obtained from the wealth elements increased by 1% compared to the GDP, reducing the savings by 7% in the short term and 8% in the long term. According to the results obtained from the study, it was seen that the increase in wealth taxes negatively affected the saving decisions of individuals.

Keywords: Tax, Wealth Taxes, Investment, Saving, ARDL Boundary Test

Özgün Araştırma Makalesi (Original Research Article)

Geliş/Received: 26.06.2022

Kabul/Accepted: 02.08.2023

DOI: <https://dx.doi.org/10.17336/igusbd.1136121>

* Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Denizli, Türkiye.

E-posta: mehmetozgun@pau.edu.tr ORCID <http://orcid.org/0000-0002-0894-5426>

** Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi, Kale Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Bölümü, Denizli, Türkiye. E-posta: nandic@pau.edu.tr ORCID <http://orcid.org/0000-0003-4028-264X>

JEL Classification Code: H20, H27, F47

1. Giriş

Kamu harcamalarının temel finansman kaynağı vergilerdir. Servet vergileri ise gelir dağılımında adaletin tesis edilmesi amacıyla salınan vergilerdir. Ancak vergiler yapıları itibarıyla bireylerin çalışma, tasarruf ve yatırım yapma kararlarını etkilerler.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyüme ve kalkınmanın sağlanması öncelikli ekonomi politikalarındandır. Ekonomik kalkınma ve büyümenin temel faktörleri ise tüketim ve tasarruf kararlarıdır. Gelişmekte olan ülkelerde başta gelir seviyesi olmak üzere pek çok neden tüketim ve tasarruf tercihlerini etkilemektedir. Bu nedenler düşük gelir düzeyi, ağır vergi yükü ve dolaylı vergilerin vergi gelirleri içerisindeki payı olarak sıralanabilir. Bireylerin tüketim ve tasarruf tercihleri etkin ve verimli bir vergi politikası yoluyla yönlendirildiğinde ekonomik büyüme ve kalkınma hedefine ulaşılması daha hızlı olacaktır.

Servet vergilerinde matrah türü ister spesifik olsun ister advalorem servetin net değerini belirlemek oldukça zordur. Günümüzde finansal varlıklar oldukça çeşitlenmiştir. Artık herhangi bir tablo ya da bir heykelde yatırım aracı olarak değerlendirilebilmektedir. Bu ürünlerin değerlendirilmesi oldukça zor ve karmaşıktır. Değeri kişiye ve zamana göre değişebilen sanatsal servetlerin değerlendirilmesi zor ve maliyetlidir. Servet vergilerinde stok vergilendirildiği için, stokun yıllık olarak değerlendirilmesi gerekmektedir ve bunun da bir maliyeti vardır. Ayrıca pek çok servet unsurunun 'piyasa fiyatı' bulunmamaktadır. Mücevher gibi gizlenmesi kolay olan varlıklarda servet vergilerinin uygulanması güçleşmektedir. Bu yüzden servet vergilerinin denetimi güçtür.

Ekonomik büyümenin itici gücü yeterli sermaye birikimi oluşturabilmektir. Bu nedenle yatırım ve tasarruf kararlarını etkileyebilecek vergisel davranışlardan kaçınılmalıdır. Servet unsuru üzerinden alınan vergiler tasarruf sahiplerinin kararlarını etkileyebilme gücüne sahiptir. Ekonomi literatürü incelendiğinde gelir ve harcamalar üzerinden alınan vergilerin başta yatırım kararları olmak üzere, tüketim ve tasarruf kararlarını nasıl etkilediği konusunun sıklıkla analiz edildiği görülmüştür. Ancak, servet vergilerinin özel tasarruf kararına olan etkisinin analiz edildiği çalışmalara sıklıkla rastlanmamaktadır. Bu nedenle çalışma da servet üzerindeki vergilemenin özel tasarruf kararlarını ne yönde etkileyeceği sorusuna cevap aranmıştır. Çalışmanın hareket noktası, bir kamu politikası olan vergileme kararları (servet vergileri özelinde) ile tasarruf oranının artırılıp artırılamayacağı düşüncesidir. Çalışmada ARDL sınır testi yöntemi kullanılmış ve servet vergilerinin tasarruf sahiplerinin kararlarını ne yönde etkilediği ölçülmeye çalışılmıştır. Çalışmada ARDL sınır testinin tercih edilmesinin temel nedeni, düşük gözlem sayılarında dahi sağlıklı sonuçlar üretebilmesi nedeniyle diğer eş bütünleşme testlerine göre önemli bir avantaja sahip olmasıdır.

2. Servet Vergisinin Tanımı ve Kapsamı

Servet vergileri en genel şekliyle, ekonomik zenginlikler üzerinden alınan vergiler olarak tanımlanmıştır. Bir diğer tanıma göre ise servet vergisi, benzer gelire fakat daha fazla servete sahip olan kişilerin ödediği vergilerdir (Rudnick & Gordon, 1996, s. 3-4). Kamu harcamalarını finanse etmenin yanı sıra adil bir gelir dağılımı sağlama amacı da taşıyan ve telafi edici bir vergi türü olarak sınıflandırılan servet vergileri gayri şahsi, gelir vergisi ile uyumlu ve refah göstergesi olarak kullanılabilir bir vergidir (Musgrave vd., 1987, s. 429).

Turhan servet vergilerini, her türlü menkul ve gayrimenkul malların tümünün ya da bir kısmının değerinden alınan dolaysız bir vergi olarak tanımlanmaktadır (Turhan, 1993, s. 265). Kişilerin ekonomik faaliyetlerini değil, sahip oldukları ekonomik varlıklarını konu edinen vergilere servet vergileri denilmektedir (Şen & Sağbaşı, 2016, s. 203). Ayrıca servet vergilerinin devlete gelir sağlamanın ötesinde, toplum içindeki mali dengesizliği düzeltme, vergilemede adalet ve eşitliği sağlama, gelir ve harcama vergilerini tamamlama, kontrol etme ve servet verimliliğini artırarak ekonomik etkinliği sağlamak gibi sosyal işlevlerinin de bulunduğu bilinmektedir (Öz vd, 2014, s. 2).

Genel olarak kabul edilen görüşe göre, servet vergilerinin temel amacı, vergi gelirlerini arttırmak değil yatay ve dikey eşitliği sağlamaktır. Diğer bir ifadeyle, servet vergileri, vergilemenin sosyal amacına daha çok hizmet etmektedir (Çakar Pürsünlerli, 20085, s. 96).

2.1. Servet Vergisinin Avantaj ve Dezavantajları

Kişilerin sahip oldukları servetler hem gelir getirici özellikleri hem de onlara sahip olanlara toplumda sağladığı ayrıcalıklı konum nedeniyle ödeme gücünün önemli bir göstergesidir. Gelir dağılımında adaletin sağlanması amacına da hizmet eden servet vergileri, servetin kendisi, transferi ve artışı üzerinden tahsil edilir (Yılmaz, 2015, s. 363).

Günümüzde servet vergilerinin genel vergi gelirleri içindeki payı incelendiğinde, sosyal amaçların mali amaçların önüne geçtiği görülmektedir. Burada sosyal amaçtan kast, servetin yeniden kullanılabilir bir gelir oluşturması sebebiyle toplumdaki gelir dağılımını olumsuz etkileyebileceği görüşüdür. Servet vergileri yoluyla gelir adaletsizliğinin azaltılması amaçlanmaktadır. Örneğin 2021 mali yılı toplam genel bütçe gelirleri içerisinde Motorlu Taşıtlı Vergilerinin payı % 1.47 olarak gerçekleşmişken Veraset ve İntikal Vergilerinin payı ise % 0.15 olarak gerçekleşmiştir (www.sbb.gov.tr). Bu durum servet vergilerinin mali amaçtan daha ziyade sosyal amaçla tahsil edildiğini gösterir niteliktedir. Ancak servet vergileri uygulanabilirliği açısından pek çok avantaj ve dezavantajı bünyesinde barındıran bir vergi türüdür.

Servet Vergilerinin Avantajları;

- Servet ödeme gücünün bir göstergesidir ve ödeme güçleri farklı olan bireyler arasında farklı vergi yükleri ortaya çıkaracaktır. Bu durum da servet vergileri gelir eşitsizliğini azaltmakta etkili olabilecektir (Eser ve Genç, 2020:231).

- Servet vergileri geliri yaratan serveti vergilendirecek daha adil bir gelir dağılımı sağlayacaktır.

- Servet vergisinin bir diğer avantajı da servet vergisinin yansıtılmasındaki güçlüktür (Şen & Sağbaşı, 2016, s. 427). Genele yayılmış bir servet vergisi uygulaması ile tüm servet unsurları ve herkes hedef alınacağı için başka alanlara servet transferi yapılarak bu vergiden kurtulabilmek mümkün olmayacaktır (Uluatam, 2014:406). Yani servet vergileri yansıtılmayacak, muhatabının üzerinden bir başkasına aktarılamayacak ve bu vergi yükü doğrudan mülk ya da sermaye sahibinin varlığında bir azalma meydana getirecektir.

- Offshore vergi kaçakçılığının önlenmesinde servet vergilerinden yararlanılabilir. Örneğin bilgi teknolojilerinin etkin kullanılması yoluyla eksik piyasa değerlemelerinin önüne geçilebilir (Saez ve Zucman, 2019:440).

- Servet vergisi gelir getiren ya da getirmeyen tüm servet unsurlarını kapsayacağı için gelir vergisinin kapsama alamayacağı tüm kaynakların denetlenmesini sağlayacaktır (Eroğlu, 2010:181).

Ancak gelirin tüketilmeyen, tasarruf edilen kısmı olarak ifade edilebilecek olan servet vergilendirmeye karşı hassastır. Çünkü zaten elde ettiği gelir için gelir vergisi ödeyenler bu gelir ile elde ettikleri servet için bir de servet vergisi ödeyeceklerdir. Bu durumda aynı gelirden iki kez vergi alınmış olacak bu durum çifte vergilendirme sorununa yol açacaktır. Çifte vergilendirme kaygısı ile bireylerin tasarruf ve yatırım kararlarında sapmalar meydana gelecektir. Aşağıda servet vergisinin dezavantajları açıklanmaya çalışılacaktır.

Servet Vergilerinin Dezavantajları;

- Servet vergisi uygulamak servet birikimi eğilimini olumsuz etkileyecektir. Örneğin sermaye birikimi azalır uzun vadede ortalama ücretler düşecektir. Ayrıca servet vergisi özel girişimleri de azaltacaktır. Örneğin zamanla değerlenen bir şirketin sürekli artan vergisel yükümlülükleri caydırıcı bir etki yaratacaktır (Scheuer ve Slamroad, 2020:13-15).

- Servet vergileri otomatik stabilizatör görevi görmeye uygun değildir. Enflasyonla mücadelede kısa vadede toplam talebi kısıtlayamaz. Aşırı servet vergisi koyulması durumunda ödenemeyecek hale gelen servet vergileri nedeniyle servet unsurları el değiştirecek ve sermaye unsurlarının tek elde toplanmasına neden olabilecektir (Yılmaz, 2015:329).

- Servet vergileri birikmiş özel serveti parçalayacak ve toplumun zenginlik kaynaklarını azaltacaktır. Klasik İktisat Ekolü de bireyin harcama yapmak yerine tasarruf ettiği miktarı vergilendirmeyi yanlış bulmakta, hakkaniyete uygun olmadığını ifade etmektedir. Minimum tutulacak bir devlet bütçesinin servet yerine gelir ve harcamalardan alınacak bir vergi ile finanse edilmesi gerekmektedir (Uluatam, 2014:397-398).

- Servet vergisinde matrahı tespit etmek de zordur. Arsa, emlak gibi mülklerin piyasa değerini belirlemek çok kolay değildir ve bu sebeple idarenin takdiren yapacağı bir değer belirleme işlemi haksızlığa yol açabilir. Ayrıca mülkiyet hakkı anayasal düzenlemeler ile koruma altına alınan bir hak. Servet unsurlarının aşırı vergilendirilmesi, yerli ve yabancı yatırımcıların tepkisini çekecek ve yatırımların başka ülkelere kaydırmasına neden olabilecektir.

- Servet vergisinin aşırı artırılması ya da hali hazırda uygulanan servet vergilerinin yüksek oranlarda uygulanması durumlarında yastık altı olarak nitelendirilebileceğimiz kıymetli maden, döviz gibi yatırımlar tercih edilebilir hale gelecektir. Mevduat faizlerine uygulanacak yüksek oranlı vergiler bireylerin bankalara para ya da diğer yatırım araçlarını aktarmasını olumsuz etkileyecektir. Bu durumda servet vergilerinin denetimi güçleşecek ve milli servet birikimi olumsuz etkilenecektir. Hali hazırda düşük seyreden tasarruf oranı daha da düşecek, düşük tasarruf yatırımların azalmasına sebebiyet verecek ve azalan yatırımlar istihdamı olumsuz etkileyecektir.

Servet vergilerinin tahsilatının zor olmasının temelinde iki nedeni vardır. Birincisi politiktir, günümüzde hükümetlerin çoğu piyasa odaklıdır bu nedenle sermaye oluşumuna zarar verecek herhangi bir uygulamadan kaçınma eğilimindedirler. Özelleştirme politikaları, deregülasyonlar ve vergi indirimleri bu görüşü destekler niteliktedir. İkinci neden ise ekonomiktir, sermaye piyasalarının uluslararası entegrasyonu ve liberalizasyonu ile ilgilidir ve bu da yaptırımı zorlaştırır (Kessler ve Pestieau; 1991:311).

Servet vergisine yönelik bir diğer görüş ise servetin oluşmasında bireyin emeği olduğu kadar toplumun da payının olduğu düşüncesidir. Gelir dağılımında oluşan dengesizliklerin, üretim faktörlerinin farklı dağılmasından daha ziyade, miras

kurumundan kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Geçmiş dönemlerde biriktirilen ve miras yoluyla gelecek nesillere aktarılan varlıkların işletilmesiyle daha yüksek seviyede gelir elde edilmesi olasıdır (Heper, 1980, s. 47). Miras bırakma gelir ve servet dağılımındaki dengesizliğin devam etmesine neden olur ancak miras bırakılmasına karşı çıkılması anayasal bir hak olan mülkiyet hakkının engellenmesi anlamına da gelmektedir. Miras hakkının engellenmesi durumunda bireyin tasarruf eğilimi düşecek ve tüketim artacaktır.

Miras ile ilgili bir diğer husus ise gelecek nesillerin selefleri kadar şanslı ya da çalışkan olup olmayacaklarının bilinmemesidir. Mirasın servet eşitsizliğini arttırdığı bilinmektedir ancak mirası devralan kişi ebeveynlerinden daha az çalışkan ise miras sadece mesai eşitsizliğine sebep olacaktır. Ayrıca mirasın aşırı vergilendirilmesi ya da kamulaştırılması söz konusu olursa ebeveynler hayattayken mirasçılara yapılan servet transferleri artacaktır. Bu servet transferi ilk bakışta bir sorun olarak görülmesi bile uzun vadede bu durum vergi kayıplarının artmasına sebep olabilecektir (Mintz, 1991:249).

2.2. Servet Vergisinin Ekonomik Etkilerine Yönelik Bir Analiz

Vergilerin ikame etkileri literatürde sık karşımıza çıkan durumlardır. Dolayısıyla servet vergileri de kişilerin çalışma ve dinlenme ya da tasarruf etme ile tüketme arasındaki tercihlerini etkileyebilmekte, ekonomik kararlar üzerinde olumlu ve olumsuz etkilere neden olabilmektedir.

Ödeme gücünün önemli bir göstergesinin servet olduğu kabul görmektedir ve bu sebeple servet sahiplerinden alınan vergilerin, vergi gelirleri içerisindeki payının daha fazla olması gerektiği düşünülebilir. Servetin elde edildikten sonraki aşamalarında bir emek sarf etmeden gelir getirici özelliği bulunmaktadır. Bu nedenle emek sarf ederek elde edilen gelirin vergisini ödemek ancak servetin vergisini daha az ya da hiç ödememek vergilemede ödeme gücü ilkesi ve bu ilkenin uygulama nedeni olan adalet ilkesine ters düşmektedir (Giray & Ömür, 2019, s. 75). Burada dikkat edilmesi gereken husus, tüketim ve servet arasındaki doğrudan ilişkidir.

3. Çalışmanın Amacı ve Literatür İncelemesi

Ekonomi literatüründe sıklıkla ülkelerin ekonomik büyümelerinin kaynağını oluşturan yatırımların ulusal fonlarla finanse edilebilmesinin önemi ve sermaye bağımlılığının azaltılması üzerine çalışılmıştır. Ancak ulusal sermayenin kaynağını oluşturan tasarruflar birçok farklı unsurdan etkilenmektedir. Gelir düzeyi ve gelir dağılımı başta olmak üzere enflasyon oranlarından eğitim düzeyine, faiz oranlarından istihdama, sosyal güvenlik politikalarından toplumun demografik yapısına ve kredi imkânlarına ulaşmadaki kolaylık ve sermaye piyasası araçlarının çeşitliliğine kadar birçok faktör tasarruf kararlarını etkileyebilmektedir. Ancak, tasarruf kararlarını etkileyen belki de en önemli unsur, kamu politikaları ve bu politikalar özelinde vergi politikaları olmaktadır. Gelirin elde edilmesi sürecinde başlayan vergileme uygulamaları elde edilen gelirin tüketim harcamalarına yönlendirilmesinde ve hatta gelirin servet unsurları özelinde değerlendirilmesi aşamasında dahi devam eden bir süreçtir. Servetin edinilmesi aşamasında vergi alınmış olması genellikle servet sahipleri için nihai vergilemeyi ifade etmemektedir. Servet unsurunun mülkiyetinin devamı boyunca da servet vergilerinin düzenli olarak ödenmeye devam edecek olması harcanabilir gelirden fazlasına sahip olan tasarruf sahiplerinin, bahse konu bu tasarruflarını nasıl değerlendirecekleri kararlarını doğrudan etkileyebilmektedir.

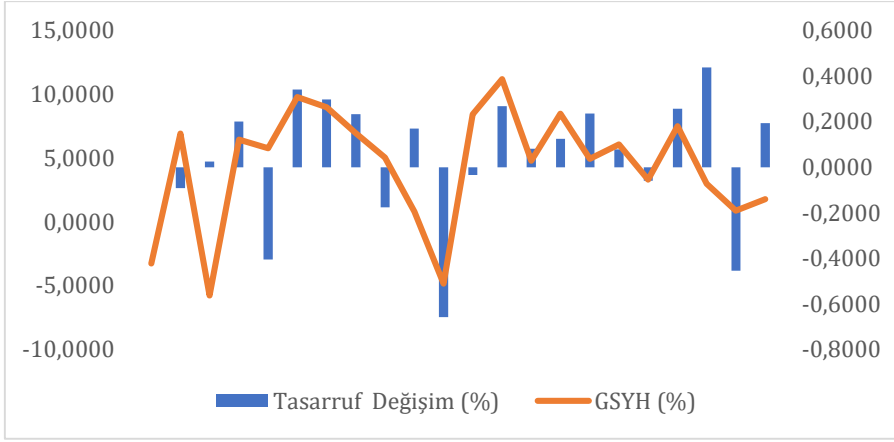
Çalışmada esas alınan zaman serisi (1999 - 2021) özelinde, yurtiçi hasılda ortaya çıkan değişimlerin tasarruf oranlarını etkilediği söylenebilir. Tasarruf oranlarının yıllar arasındaki değişim oranı (% değişim) ile yurtiçi hasıla oranlarında ki değişim çoğunlukla

benzer şekilde hareket etmiştir. Tablo 1’de yer alan ve Dünya Bankası veri setinden elde edilen verilerin incelendiğinde yurtiçi hasılanın önceki yıla göre arttığı birçok dönemde tasarruf oranlarının yıllar arasında buna paralel olarak arttığı, aynı şekilde yurtiçi hasılada geçmiş yıla kıyasla yaşanan düşüşlerin ise tasarruf oranlarının yıllık değişimi olumsuz etkilediği görülmüştür.

Yıllar	Tasarruf /GSYH	Tasarruf Değişim (%)	GSYH (%)
1999	21,8201		-3,2632
2000	21,4039	-0,0908	6,9332
2001	21,5201	0,0249	-5,7500
2002	22,4526	0,2007	6,4477
2003	20,6537	-0,4039	5,7632
2004	22,3067	0,3414	9,7959
2005	23,6404	0,2975	8,9923
2006	24,6268	0,2332	6,9480
2007	23,9122	-0,1760	5,0435
2008	24,6204	0,1693	0,8150
2009	21,9497	-0,6575	-4,8232
2010	21,7976	-0,0334	8,4271
2011	23,0273	0,2680	11,2001
2012	23,3804	0,0813	4,7885
2013	23,9117	0,1242	8,4858
2014	24,8999	0,2363	4,9397
2015	25,2137	0,0781	6,0845
2016	24,9802	-0,0589	3,3231
2017	26,0056	0,2562	7,5020
2018	27,6913	0,4384	2,9799
2019	26,0552	-0,4531	0,8896
2020	26,7961	0,1930	1,7936

Tablo 1: Tasarruf ve GSYH'nın Yıllara Göre Değişimi

Tablo 1’de yer alan verilerden elde edilen ve GSYH’da meydana gelen değişimler ile tasarruf oranlarında yıllar arasında meydana gelen değişimin bir arada gösterildiği grafik, değişkenlere ait hareket yönünün genellikle birlikte ve aynı yönde olduğunu daha net görmemize yardımcı olacaktır.

Grafik 1: GSYH ve Tasarrufların Yıllık Değişimi

Ülke kalkınmasının yapı taşı olarak kabul edilen yatırımların temelini oluşturan tasarruflar özellikle gelişmekte olan ülkeler için çok büyük bir öneme sahiptir. Çalışmada, tasarruf kararlarını etkilediği bilinen birçok faktör arasından vergiler üzerine yoğunlaşmıştır. Literatür incelendiğinde toplam vergi gelirleri başta olmak üzere, gelir ve tüketim vergilerinin tasarruf kararlarına etkisinin ayrı ayrı incelendiği görülmüştür. Literatürde yer alan ve tasarruflar üzerine yapılan çalışmaların büyük bir kısmı, ekonomik büyüme odaklı olarak gerçekleştirilmiştir. Ancak, tasarruflar neticesinde elde edilebilen servet unsurlarına yönelik servet vergilerinin tasarruf kararlarına olan etkisi, Türkiye özelinde ekonometrik olarak sıklıkla incelenen bir konu olmamıştır. Servet vergileri ile veraset ve intikal vergisi, tasarrufu kısıtlayıcı etkisi en yüksek olan vergi türleridir. Bunun nedeni, ilgili vergilerin çoğunlukla tüketim eğiliminden daha ziyade tasarruf eğilimi daha yüksek üst gelir grubu ile ilgili olmalarıdır (Turhan, 1974, s. 261). İlgili çalışma, Türkiye özelinde, servet vergilerinin özel tasarruf kararlarına etkisini ölçmek ve bu alanda literatüre katkı sağlamak amacıyla yönelik olarak hazırlanmıştır.

Krishnamurty ve Elvis (1968), vergileme ile özel tüketim arasındaki ilişkiyi ve genel tüketim ile tasarruf düzeylerini araştırmak için aralarında Türkiye'nin de olduğu 35 gelişmekte olan ülkeye ait, 1950-1964 yıllarını kapsayan verilerinin zaman serisi analizi ile test edildiği çalışmalarında, ülkeler özelinde farklı sonuçlara ulaşmışlardır. Analize dahil edilen yedi ülke (Türkiye, İsrail, Brezilya, Şili, Kolombiya, Jamaika, Peru) için, vergilendirme ve kamu tüketim harcamalarının toplam tasarruflara göre nötr olduğunu tespit etmişlerdir. Üç ülkede ise (Hindistan, Yunanistan, Honduras), artan vergilendirmenin özel tüketimi caydırıcı bir etkiye sahip olduğu ve vergilendirmenin özel tüketim üzerindeki geciktirici etkisi nedeniyle toplam tasarrufu teşvik ettiği sonucuna ulaşmışlardır. Çin ve Filipinler için elde edilen ampirik sonuçlara göre ise, artan vergilendirmenin toplam tasarruflar üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Yazarlar gerçekleştirdikleri genel değerlendirme de ise, vergilendirmenin özel tüketimi caydırıcı bir etkiye sahip olduğunu, ancak vergilendirmenin toplam tasarrufları teşvik etmedeki olumlu etkilerinin, kamu sektöründeki cari harcamaların davranışı tarafından nötrleştirildiğini iddia etmişlerdir (Krishnamurty & Elvis, 1968, s. 12-13).

Boskin (1978) tarafından ABD ekonomisi üzerine gerçekleştirilen analizde vergi ve faiz politikalarının tasarruf kararlarına etkisi zaman serisi verileri yardımıyla analiz edilmiştir. Çalışma neticesinde, ilgili dönemde uygulanan vergi politikalarının

sermayeden elde edilen reel net getiri oranını düşürdüğü ve sermaye birikimini önemli ölçüde geciktirdiği sonucuna ulaşmıştır. Boskin, çalışması neticesinde ortaya koyduğu bu durumun önemli ölçüde refah kaybına yol açtığını ve faiz gelirlerinin vergi matrahından muaf tutulması gerektiğini öne sürmüştür (Boskin, 1976, s. 36).

Tanzi ve Zee (1998), 21 OECD ülkesine ait 25 yıllık (1970 – 1994) panel veri analizi kullanarak gerçekleştirdikleri çalışmaları sonucunda gelir ve harcama vergilerinin toplam tasarrufu negatif yönde etkilediğini tespit etmişlerdir. Aynı çalışmada ayrıca, gelir vergilerinin toplam tasarrufları harcama vergilerine göre çok daha büyük oranda etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Tanzi ve Zee, hane tasarrufunu arttırabilmek için gelir vergisi yerine harcama vergilerinin değişiminin politika yapıcılar tarafından değerlendirilmesi gerektiğini öne sürmektedir (Tanzi & Zee, 1998, s. 10).

Loayza ve Shankar (2000), 1960 – 1995 yılları arasında Hindistan'da özel tasarrufların gelişimini zaman serisi eşbütünlük testi çerçevesinde incelemişlerdir. Elde ettikleri kanıtlar, Hindistan özelinde, tasarruf araçlarının net getirisini arttıran vergi teşviklerinin özel tasarruf oranlarını da arttıracaklarını göstermiştir. Yazarlar her ne kadar kaynak tahsisi ve gelir dağılımında adaletin bozulacağı düşüncesi ile vergi teşviklerini önermeseler de, çalışmadan elde ettikleri bulgular vergi teşviklerinin özel tasarrufları arttıracak yönündedir (Loayza & Shankar, 2000, s. 588).

Zheng (2007), 29 OECD ülkesine ait verileri kullanarak vergi politikalarının hem özel hem de ulusal tasarruflara etkisini panel veri modeli yöntemini kullanarak analiz etmiştir. Zheng gerçekleştirdiği analizi sonucunda kişisel gelir vergisi oranı ile tasarruflar arasında anlamlı ve negatif bir ilişkinin olduğunu tespit etmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, ortalama kişisel gelir vergisi oranındaki bir puanlık artış, diğer faktörler sabitken tasarruf oranlarında yaklaşık çeyrek puanlık bir düşüşe neden olacaktır. Aynı çalışmanın bir diğer sonucuna göre, tüketim vergilerinin tasarruflar üzerine etkisi ise önemsizdir. Zheng, çalışmasında elde ettiği veriler perspektifinde kişisel gelir vergilerinin tüketim vergilerine kaydırılması halinde tasarrufların teşvik edilebileceği sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte, devlet harcamalarının tasarruf oranlarını önemli ölçüde azalttığını ve kişi başına düşen reel GSYİH'nın tasarruf oranları üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna da aynı çalışma neticesinde ulaşılmıştır (Zheng, 2007, s. 27).

Cardenas ve Escobar'ın (1998) Kolombiya özelinde VAR modeli kullanarak 1925-1994 yılları arasındaki veriler yoluyla gerçekleştirdikleri analizde, Kolombiya'da tasarrufun belirleyicilerinin neler olduğu araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, tasarrufu etkileyen bir dizi faktör tespit edilmekle birlikte özel tasarruflarda meydana gelen azalmaların çok büyük bir kısmının artan vergilerle ilişkili olabileceği sonucu ön plana çıkmıştır. Tasarruflarda yaşanan düşüşün neredeyse üçte ikisinin vergi oranlarında yaşanan artışla ilişkilendirilebileceği yapılan bu çalışma neticesinde ortaya konulmuştur (Cardenas & Escobar, 1998, s. 38).

Opoku (2019), OECD üyesi 19 ülkeye ait 1995-2018 dönemine ait verileri ile gerçekleştirdiği panel veri analizi sonucunda, vergi ile tasarruf arasındaki ilişkiyle ilgili olarak gerek kısa dönem gerekse uzun dönemde önemli bir negatif ilişki olduğunu tespit etmiştir (Opoku, 2019, s. 16).

Sağdıç ve Sandalcı (2020) tarafından gerçekleştirilen ve vergi yapısının yurtiçi tasarruflar üzerindeki etkisinin panel veri analizi yöntemi ile ölçüldüğü çalışmalarında dolaylı ve dolaysız vergilerinin etkileri ayrı ayrı incelenmiştir. Yazarlar çalışmalarında 2006 – 2018 dönemine ait verileri analiz ederek dolaylı vergiler ile tasarruf kararları arasında pozitif, dolaysız vergiler ile tasarruf kararları arasında ise negatif bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Dolaysız bir vergi türü olan servet vergilerinin etkisi ise çalışmada teorik olarak ele alınmakla birlikte modele ayrı bir değişken olarak dâhil edilmemiş, dolaysız vergiler kapsamında diğer vergilerle birlikte ele alınmıştır. Yazarların

çalışma neticelerinde elde ettikleri sonuca göre, dolaysız vergilerde ortaya çıkan % 1'lik bir artış tasarruf oranını % 1,35 oranında azaltmaktadır (Sağdıç & Sandalci, 2020, s. 232).

4. Ekonometrik Yöntem ve Veri Seti

Tasarrufları diğer tüketici tercihlerinden ayıran birkaç önemli nokta mevcuttur. Bunlardan ilki tasarruf edilen miktarın gelecekteki değeridir. Tasarruflar bugünden geleceğe indirimli bir hediye olarak tanımlanır. İkinci faktör ise bütçe kısıtlaması ile ilgilidir. Bireylerin bugün elde ettiği gelir gelecek dönemlerde ömür boyu servet olarak adlandırılan bir kazançta dönüşebilir ve bu durum hane halkı tasarruf davranışı üzerinde etkilidir (Boadway & Wildasin, 1994, s. 21). Bu nedenle servet vergilerinin tasarruf kararlarını az veya çok etkileme gücü bulunmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde ekonometrik verilerin nasıl elde edildiği ve yöntemin ne olduğu açıklanmaya çalışılacaktır.

4.1. Veri Seti ve Ekonometrik Yöntem

Türkiye'de servet vergilerinin brüt tasarrufa etkisinin incelendiği çalışmada kullanılan veriler Dünya Bankası tarafından yayınlanan veri setlerinden yararlanılarak elde edilmiştir. Çalışmada kullanılan veriler 1999-2020 yılları arasındaki 22 yıllık dönemi kapsamaktadır ve ilgili veriler modele yıllık olarak dâhil edilmiştir. Analizde kullanılan seriler düzey değerleri ile kullanılmış olup çalışmada kullanılan veri seti bilgisi ve verilerin kaynağı tablo 2'de gösterilmiştir.

Kısaltma	Veri Seti	Dönemi	Kaynak
Tasarruf	Brüt Tasarruf / GSYH	1999 – 2020	Dünya Bankası
Vergi	Servet Vergisi / GSYH	1999 – 2020	Dünya Bankası

Tablo 2: Çalışmada Kullanılan Değişkenler

4.2. Birim Kök Testleri ve Bulgular

Ekonomik seriler çoğu zaman durağan olmayan bir yapı sergilemektedirler. Bu yapıdaki serilerle analiz gerçekleştirildiğinde ise elde edilen F ve t istatistik değerleri yanıltıcı sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla, zaman serileri analizine geçilmeden önce değişkenlerin durağanlığını incelemek oldukça önem arz etmektedir. Literatürde durağanlığın sınanmasında birçok birim kök test yöntemleri kullanılmaktadır. Özellikle makroekonomik değişkenlerin durağanlığının araştırılmasında ise sıklıkla ADF (genişletilmiş Dickey-Fuller) ve PP (Phillips-Perron) birim kök testlerine başvurulmaktadır. ADF birim kök testinden temel varsayım olarak hata terimlerinin istatistiksel olarak birbirleri ile ilişkisi olmadığı, ortalama ve varyanslarının sabit olduğu kabul edilmektedir (Dickey & Fuller, 1981). PP birim kök testinde (1988) ise ADF birim kök testine ek olarak parametrik olmayan düzeltmeler gerçekleştirilmiştir.

Zaman serileri çoğu zaman birim kök içerdiği için farkları alınarak birim kökten arındırılmaktadır. Fakat fark alma işlemi sonrasında dönemsel ilişkiler bozulabilmektedir. Bu nedenle zaman serileri analizinde sıklıkla kullanılan eşbütünleşme testleri ile bu kayıplar önlenabilmektedir. Eşbütünleşme testlerinin uygulanmasında ise kurulan modelde yer alan değişkenlerin birinci dereceden bütünleşik olması gerekmektedir (Engle & Granger, 1987). Ancak uygulamada çoğu zaman değişkenlerin bütünleşik derecelerinin farklı olmasından kaynaklı klasik eşbütünleşme testleri kullanılamamaktadır. Literatürde, bu sorun Pesaran ve Shin (2001) tarafından geliştirilen

ARDL sınır testi yöntemi ile aşılmaktadır. ARDL sınır testi yaklaşımının diğer bir önemli avantajı ise düşük sayıda gözlem sayısında bile sağlıklı sonuçlara ulaşılabilmesidir (Narayan & Narayan, 2004).

ARDL sınır testi için ilk olarak serilerin durağanlıkları incelenir ve uygun gecikme değeri belirlenerek model oluşturulur. Sonrasında ise seriler arasındaki uzun dönemli ilişkinin varlığı F testi aracılığıyla araştırılmaktadır. Elde edilen F test istatistiği sonuçları kritik alt ve üst değerler ile karşılaştırılarak seriler arasında eşbütünleşme olup olmadığına karar verilir. ARDL sınır testi yönteminde kullanılan model ve hipotezler aşağıda yer almaktadır.

$$\Delta \text{tasarruf} = \alpha_0 + \sum_{i=1}^m \alpha_{1i} \Delta \text{tasarruf}_{t-i} + \sum_{i=0}^n \alpha_{2i} \Delta \text{vergi}_{t-i} + \omega_1 \text{tasarruf}_{t-1} + \omega_2 \text{vergi}_{t-1} + \varepsilon_t \quad (1)$$

$$H_0 : \omega_1 = \omega_2 = 0 \text{ (eşbütünleşme yoktur)}$$

$$H_1 : \omega_1 \neq 0, \omega_2 \neq 0 \text{ (eşbütünleşme vardır)}$$

Burada, α_0 sabit terimi; Δ serinin farkını; ε_t hata terimini temsil etmektedir. Yukarıda yer alan model tahmin edildiğinde hesaplanan F değeri kritik değerlerden büyük bulunursa seriler arasında uzun dönemli ilişki olduğu sonucuna ulaşılır ve eşbütünleşme yoktur diye ifade edilen sıfır hipotezi reddedilir. Ancak F değeri alt ve üst sınırlar arasında yer alırsa saptama yapılamamaktadır (Pesaran, Shin, & Smith, 2001).

Eğer seriler arasında eşbütünleşme mevcut ise kısa ve uzun dönem katsayılarını bulmak için model tahmin edilmektedir. Bu katsayılar için uygun ARDL modeli Akaike Bilgi Kriterine (Akaike Information Criterion-AIC) göre belirlenir. Bu çalışmada kullanılan model ise aşağıdaki 2 no'lu denklemde yer almaktadır.

$$\Delta \text{tasarruf} = \alpha_0 + \sum_{i=1}^m \alpha_{1i} \Delta \text{tasarruf}_{t-i} + \sum_{i=0}^n \alpha_{2i} \Delta \text{vergi}_{t-i} + \varepsilon_t \quad (2)$$

Denklemde, Δ değişkenin farkını; ε_t modeldeki hata terimini ifade etmektedir. Model tahmini sonucunda modelin uygunluğunu incelemek amacıyla çeşitli tanısal testlere bakılmaktadır. Bu amaçla modelde değişen varyans, otokorelasyon, fonksiyonel yapı ve hata terimlerinin normal dağılıp dağılmadığı incelenmektedir (Gujarati & Porter, 2014). Ek olarak CUSUM ve CUSUMQ testleri kullanılarak modeldeki serilerin istikrarı araştırılmaktadır.

Seriler arasında eş bütünleşik ilişkinin varlığı belirlendikten sonra seriler arasındaki kısa dönemli ilişkinin varlığını araştırmak için hata düzeltme modeli (HDT) oluşturulmaktadır. Oluşturulan HDT modeli aşağıda gösterilmiştir.

$$\Delta \text{tasarruf} = \alpha_0 + \sum_{i=1}^m \varphi_{1i} \Delta \text{tasarruf}_{t-i} + \sum_{i=0}^n \varphi_{2i} \Delta \text{vergi}_{t-i} + \varphi_3 \varepsilon_{t-i} + \varepsilon_t \quad (3)$$

3 no'lu denklemde yer alan ε_{t-i} hata düzeltme terimini temsil etmektedir. Hata düzeltme terimi uzun dönem ilişkinin elde edildiği modelin kalıntılarının bir gecikmeli değeridir. Bu değişkenin katsayısı, kısa dönemde meydana gelen bir dengesizliğin ne kadarının uzun dönemde düzeltileceğini gösterir. Aynı zamanda beklenti bu katsayının işaretinin negatif ve anlamlı olması yönündedir (Engle & Granger, 1987).

4.3. Bulgular

Çalışmada değişkenlerin durağanlığını incelemek amacıyla ADF ve PP birim kök testleri uygulanmıştır. Tablo 3'de sunulan birim kök testi sonuçlarına göre tasarruf ve servet vergisi değişkenlerinin düzeyde birim kök içerdiği ancak birinci farkları

alındığında tüm modellerde durağan hale geldiği görülmektedir. Tablo 3'de dtasarruf ve dvergi sırasıyla birinci farkı alınmış brüt tasarrufu ve servet vergisini ifade etmektedir.

Değişkenler	ADF Birim Kök Testi			PP Birim Kök Testi		
	Düzy			Düzy		
Gecikme (1)	Sabitsiz	Sabitli	Sabitli ve Trendli	Sabitsiz	Sabitli	Sabitli ve Trendli
Tasarruf	0.85 (0.88)	-1.12 (0.69)	-2.79 (0.21)	1.81 (0.98)	-0.98 (0.74)	-2.79 (0.21)
Vergi	0.53 (0.82)	-2.41 (0.15)	-2.05 (0.54)	0.66 (0.85)	-2.59 (0.11)	-2.65 (0.26)
	Birinci Fark			Birinci Fark		
Gecikme(1)	Sabitsiz	Sabitli	Sabitli ve Trendli	Sabitsiz	Sabitli	Sabitli ve Trendli
Dtasarruf	-5.24* (0.00)	-5.42* (0.00)	-5.28* (0.00)	-5.42* (0.00)	-5.65* (0.00)	-5.50* (0.00)
Dvergi	-6.41* (0.00)	-6.49* (0.00)	-6.72* (0.00)	-6.59* (0.00)	-7.34* (0.00)	-18.46* (0.00)

*Not: Birim kök testleri sınavasında %5 kritik değerler göz önünde bulundurulmuştur. Ek olarak, parantez içindeki değerler test istatistiklerinin olasılık değerlerini ifade etmektedir. *, ** ve ***, sırasıyla %1, %5, %10 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir.*

	ADF	PP
%1 düzeyi için kritik değerler	-3.72	-3.75
%5 düzeyi için kritik değerler	-2.98	-3.00
%10 düzeyi için kritik değerler	-2.63	-2.63

Tablo 3: ADF ve PP Birim Kök Testi Sonuçları

Model	ARDL (1,1)			
Model Seçme Kriteri	Akaike Bilgi Kriteri			
R ²	0.32			
Düzeltilmiş R ²	0.20			
ARDL Sınır Testi Sonuçları				
Test İstatistiği	Sonuç	Anlamlılık Düzeyi	I(0)	I(1)
F-istatistiği	14.04	%10	4.04	4.78
		%5	4.94	5.73
		%1	6.84	7.84

Tablo 4: ARDL Sınır Testi Sonuçları

Not: ARDL Sınır Testi sınavasında %5 anlamlılık düzeyindeki kritik değerler kullanılmıştır.

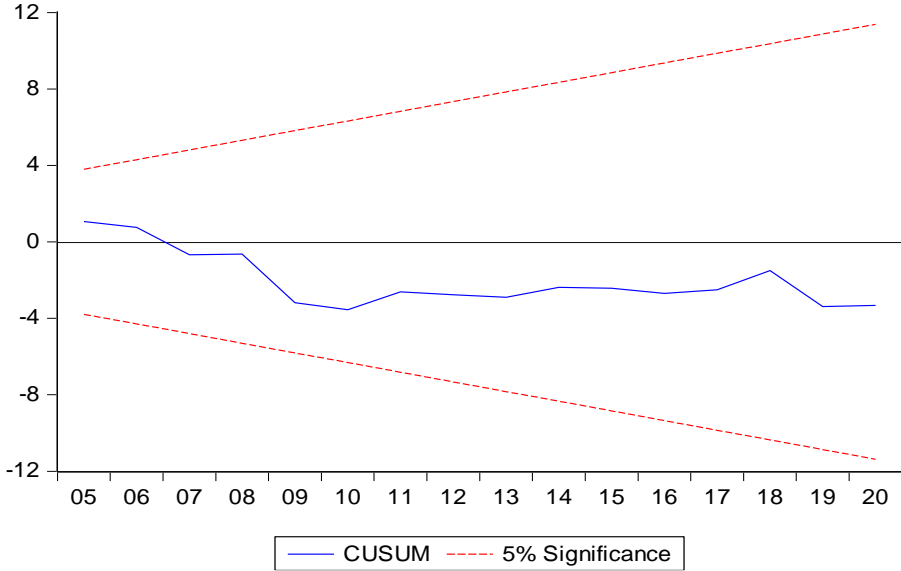
Tablo 4'te Akaike Bilgi Kriterine göre uygun model olarak ARDL(1,1) belirlendiği gösterilmiştir. Tablo da aynı zamanda 1 no'lu denklemde yer alan model tahmin edilerek ARDL sınır testi sonuçları verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre F-istatistiği değeri yaklaşık 14 bulunmuş olup % 1, % 5 ve % 10 anlamlılık düzeylerinden büyük olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre tasarruflar ile servet vergileri arasında uzun dönemde eşbütünleşme ilişkisi olduğu belirlenerek sıfır hipotezi reddedilmiştir.

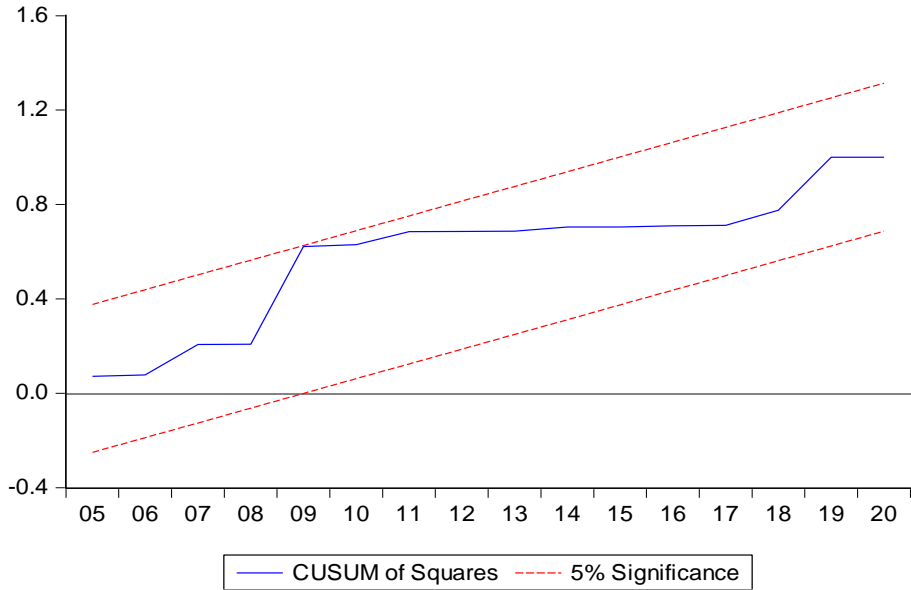
Tanısal Testler	Sonuç
Ramsey RESET Testi	1.35 (0.26)
JB Normallik Testi	4.50 (0.11)
Breusch-Godfrey LM Testi	0.02 (0.97)
Breusch-Pagan-Godfrey Heteroskedasticity Testi	0.45 (0.72)

Not: Parantez içerisindeki değerler olasılıkları ifade etmektedir.

Tablo 5: Tanısal Test Sonuçları

Tablo 5'te ilk test olarak Ramsey RESET testi ile modelin kurulmasında hata olup olmadığı araştırılmıştır. Elde edilen sonuç % 5 anlamlılık düzeyinden büyük olduğu için model kurma hatası olmadığı tespit edilmiştir. İkinci test ise hata teriminin normal dağılıp dağılmadığını belirleyebilmek için kullanılmıştır. Tablo 3'e göre % 5 anlamlılık düzeyinde hata terimlerinin normal dağıldığı görülmektedir. Modelde otokorelasyon olup olmadığını incelemek için B-G LM Otokorelasyon Testi gerçekleştirilmiştir. B-G LM otokorelasyon testi sonucunda modelde ikinci mertebede otokorelasyon olmadığı belirlenmiştir. Son olarak çalışmada değişen varyans sorununu test etmek için BPG Testi gerçekleştirilmiş ve modelde değişen varyans sorununun olmadığı tespit edilmiştir.

Şekil 2: CUSUMQ Test İstatistik Sonuçları

Belirlenen ARDL modelinde, katsayıların istikrarlı olup olmadığını tespit edebilmek için CUSUM ve CUSUMQ testleri kullanılmıştır. Şekil 1 ve 2’de görüldüğü üzere %5 anlamlılık düzeyinde sapma olmaması ve kritik sınırlar içerisinde bulunması ARDL model katsayılarının istikrarlı olduğunu göstermektedir.

Değişkenler	Katsayı Değeri	T-istatistiği	Olasılık değeri
dvergi	-8.4269	-2.2532	0.0386
Sabit	0.3900	1.9263	0.0734

Tablo 6: ARDL (1,1) Modeline Göre Elde Edilen Uzun Dönem Katsayıları (Bağımlı Değişken: dtasarruf)

2 no’lu denklemde yer alan ARDL modeli tahmin edilmiş ve sonuçları Tablo 6’da sunulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre, özel tasarruflar ile servet vergileri arasındaki ilişkinin uzun dönemde anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan, % 5 anlamlılıkla servet vergisinden sağlanan gelirlerin milli gelire oranında oluşacak % 1’lik artışın yurt içi özel tasarruf oranlarını yaklaşık % 8 azalttığı görülmektedir. Bu sonucun teorik beklentiyle de tutarlı olduğu görülmektedir

Değişkenler	Katsayı Değeri	T-istatistiği	Olasılık değeri
dvergi	-6.5099	-2.4337	0.0270
dvergi(-1)	-3.8057	-1.3001	0.2117
hdt(-1)	-1.2255	-5.1294	0.0000

Tablo 7: Hata Düzeltme Modeli Analiz Sonuçları (Bağımlı Değişken: dtasarruf)

Tablo 7’de ise 3 no’lu denklemde yer alan hata düzeltme modeli tahmin edilmiştir. Tahmin sonuçlarına göre kısa dönemde servet vergisinden sağlanan gelirlerin milli gelire

oranında oluşacak % 1'lik yukarı yönlü hareketin tasarruf oranlarını yaklaşık olarak % 7 azalttığı görülmektedir. Aynı zamanda bu değişkenler arasındaki ilişkinin kısa dönemde, t-istatistik ve olasılık değerlerine bakıldığında anlamlı olduğu bulunmuştur. Diğer yandan HDT katsayı değerinin negatif ve anlamlı olması, kısa dönemli bir şokun uzun dönemde dalgalanarak düzeleceğini belirtmektedir (Narayan & Narayan, 2004).

5. Sonuç ve Öneriler

Servet vergilerinin birikimi cezalandıracağı ve toplumun zenginlik kaynaklarını olumsuz etkileyeceğini iddia eden klasik görüş yanlıları toplumun da servet vergilerine karşı ön yargılı olduğunu iddia etmektedir.

Sermayenin tekelleşmesinin önüne geçilebilmesi ve süper zenginlerin servetlerini azaltmanın bir yolu olarak Scheuer ve Slemrod tarafından artan oranlı servet vergisi uygulanması önerilmiştir. Burada asıl amaç devletin gelir elde etmesinden ziyade toplumun küçük bir kesimini temsil eden süper zengin kesimin siyasi sistemi ele geçirmesine engel olmaktır. Ayrıca yüksek ve tek oranlı bir servet vergisi uygulandığında bireyler servetlerinden olabildiğince az vergi alan ülkeleri ya da alanları tercih edecek, milli sermaye yatırıma dönüşmeyecektir. Tüm bunlar dikkate alındığında Scheuer ve Slemrod'ın önerisinde olduğu gibi artan oranlı bir servet vergisi uygulanması hem gelir dağılımında adaletsizliği engellemeye çalışacak hem de servetin farklı ülkelere kaydırılmasının önüne geçmiş olacaktır (Scheuer & Slemrod, 2021, s. 226).

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre de servet vergilerinin artırılmasının tasarruf güdüsünü olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. İster emeğin isterse de sermayenin üretime katılması neticesinde elde edilmiş olsun, harcanabilir gelirden fazlasına sahip olanların tasarruflarının ayrıca vergilendirilecek olması kişileri tasarruf güdüsünden uzaklaştırabilmektedir. Nitekim çalışmadan elde edilen ampirik sonuçlara göre, servet vergilerinin gayri safi yurtiçi hasıla içerisinde payının % 1 artmış olmasının tasarrufları kısa dönemde % 7 uzun dönemde ise yaklaşık olarak % 8 azaltacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Türkiye özelinde teorik beklenti ile uyumlu görülmektedir. Ülke nüfusunun büyük bir bölümü alt ve orta gelir düzeyinde bulunmakta, geçimlik düzeyin üzerinde, başka bir ifade ile tasarruf edebilecek kadar gelir elde eden büyük bir toplum kesimi bulunmamaktadır. Toplumun büyük kesimini oluşturan bu alt ve orta gelir sahibi bireylerin belki de imkânlarını zorlayarak gerçekleştirilmeyi hedefledikleri tasarrufları üzerinden de yüksek vergi alınacağı düşüncesi ve/veya beklentisi onların tasarruf güdülerini olumsuz etkileyecektir. Tasarruf güdüsünün artırılabilmesi için Emlak Vergisi Kanunu 8. maddesinde yer alan indirimli Emlak Vergisi uygulamasının kapsamının genişletilebilir. Nitekim Emlak Vergisi Kanunu 8. maddesi hükmü gereğince, "hiçbir geliri olmayan veya geliri sadece kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumlarından aldıkları aylık olan, engelliler, gaziler ve şehit yakınları için öngörülen ve bunların 200 m²'yi aşmayan tek meskenleri için uygulanan % 0 oranlı emlak vergisi" uygulamasının kapsamı genişletilebilir. Örneğin, sahip olduğu meskenin değeri, 2019 yılında kanunlaşan ve 2021 yılında uygulamaya başlanan Değerli Konut Vergisinde ifade edilen taşınmaz değeri alt sınırını aşmayan (2022 yılı için 6.173.000 TL) ve tek mesken sahibi olan aileler de % 0 oranlı emlak vergisi uygulaması kapsamına dâhil edilebilir.

Değerli Konut Vergisi ile salınacak olan vergi aynı mesken üzerinden iki ayrı servet vergisi alınmasına sebebiyet vereceğinden çifte vergilendirme oluşturacaktır. Değerli Konut Vergisi ile ilgili bir diğer durum ise verginin merkezi yönetim tarafından toplanacak olmasıdır. Burada merkezi yönetim de yerel yönetim gibi servet üzerinden payını almak istemekte ancak kanun sadece mesken sahipleri ile sınırlı tutulmaktadır. Bu durum, tasarruflarını konut yerine arsa, arazi ve işyeri olarak değerlendirenler açısından vergisel bir avantaj sağlamaktadır.

Geçmişte lüks tüketim olarak adlandırılabilir araç sahibi olma kısıtı günümüzde artık ihtiyaç haline gelmiştir, tek araç sahibi olan aileler için de emlak vergisinde olduğu gibi bir MTV istisnası geliştirilebilir. Ancak burada tek araç sahipliğinin niteliği de önemli olacaktır. Çünkü MTV oranları belirlenirken aracın yaşı, silindir hacmi ve değeri dikkate alınmaktadır. Temel ihtiyaç noktasından hareketle MTV istisnası uygulanırken sahip olunan aracın kasko değeri üzerinden yola çıkılarak oluşturulacak bir değer üzerinden istisna sağlanabilir. Bu durumda araç değeri ilgili sınırın altında kalanlar MTV ödemek durumunda kalmayacak ve tasarruf edilebilir gelirlerinde bir artış meydana gelecektir.

KAYNAKÇA

- BOADWAY R. & WILDASIN, D. (1994). Taxation and savings: a survey. *Fiscal Studies*, 15(3), 19-63.
- BOSKIN, M.J. (1976). Taxation, saving and the rate of interest. *National Tax Association-Tax Institute of America*, 69, 31-37.
- CARDENAS, M., ESCOBAR, A. (1998). Saving determinants in colombia: 1925-1994. *Journal of Development Economics*, 57(1), 5-44. doi.org/10.1016/S0304-3878(98)00076-5
- ÇAKAR PÜRSÜNLERLİ, E. (2008). Vergi kalkını: dolaysız vergilere üst sınır uygulaması ve Fransa örneği. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(1), 585-600.
- DICKEY, D.A., FULLER, W.A. (1981). Likelihood ratio statistics for autoregressive time series with a unit root. *Econometrica*, 49 (4), 1057-1072.
- ENGLE, R.F., GRANGER, C.W.J. (1987). Co-Integration and error correction: representation, estimation, and testing. *Econometrica*, 55 (2), 251-276.
- EROĞLU, O. (2010). *Servetin vergilendirilmesi ve Türkiye uygulaması* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- ESER, L., GENÇ, C. (2020). Gelir ve servet üzerinden alınan vergilerin gelir dağılımı üzerindeki etkisi: OECD ülkeleri örneği. *Maliye Dergisi*, Sayı: 178, 224-239.
- GİRAY, F., ÖMÜR, Ö.M. (2019). Veraset ve İntikal Vergisinde mali ve sosyal fonksiyonlara aykırı olan vergi harcamaları. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 72-82.
- GUJJURATI, D.N., PORTER, D.C. (2014). *Temel ekonometri*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- HEPER, F. (1980). *Türkiye'de vergi kaynağı olarak servetin irdelenmesi* (Doçentlik Tezi), Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, Eskişehir.
- KESSLER, D., PESTIEAU, P. (1991). The taxation of wealth in the EEC: Facts and trends. *Canadian Public Policy* 17 (3), 309-321.
- KRISHNAMURTY, K., ELVIS, D.E. (1968). *Savings and taxation in developing countries: an empirical study*, International Bank For Reconstruction And Development International Development Association, W.P. No: 23, 1-21.
- LOAYZA, N., SHANKAR, R. (2000). Private saving in India, *The World Bank Economic Review*, 14 (3), 571-594.
- MINTZ, J.M. (1991). The role of wealth taxation in the overall tax system, *Canadian Public Policy* 17 (3), 248-263.
- MUSGRAVE, R.A., MUSGRAVE, P.B. (1989). *Public finance in theory and practice*. Singapore: Mc Graw Hill Book Company.
- NARAYAN, S., NARAYAN, P.K. (2004). Determinants of demand for Fiji's exports: an empirical investigation. *The Developing Economies*, 42 (1), 95-112.

- OPOKU, P.K. (2019). The short-run and long-run determinants of household saving: evidence from OECD countries. *REM Working Paper Series, (0110-2019)*, 1-38.
- ÖZ E., KUTBAY, H. & BUZKIRAN, D. (2014). Türk servet vergisi sistemine modern bir yaklaşım, *Gümrük ve Ticaret Dergisi, Sayı 4*, 86-99.
- PESARAN, M.H., SHIN, Y. & SMITH, R.J. (2001), Bound testing approaches to the analysis of level relationship. *Journal of Applied Econometrics*, 16 (3), 289-326.
- PHILLIPS, P.C.B., PERRON, P. (1988). Testing for a unit root in time series regression, *Biometrika*, 75 (2), 335-346.
- RUDNICK, R.S., GORDON, R.K. (1996). *Taxation of wealth* (ss. 1 - 46). Washington: International Monetary Fund. Volume:1, Chapter:10.
- SAEZ, E., ZUCMAN, G. (2019). Progressive wealth taxation. *Brookings Papers on Economic Activity*, 437-533.
- SAĞDIÇ, E.N., SANDALCI, İ. (2020). Vergi yapısının yurt içi tasarruflar üzerindeki etkisi: Türkiye'den iller düzeyinde bir kanıt. *Maliye Dergisi, Sayı: 179*, 213-239.
- SBB, https://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2021/10/2022_Yili_Butce_Ger_ekcesi.pdf (Erişim Tarihi: 05.06.2022)
- SCHEUER, F., SLEMRD, J. (2020). Taxing our wealth, *Nber Working Paper Series, W.P. No: 28150*. doi.org/10.3386/w28150
- SCHEUER, F., SLEMRD, J. (2021). Taxing our wealth, *The Journal of Economic Perspectives*, 35 (1), 207-230
- ŞEN, H., SAĞBAŞ, İ. (2016). *Vergi teorisi ve politikası*, Ankara: Kalkan Offset.
- TANZI, V., ZEE, H.H. (1998). Taxation and the household saving rate: Evidence from OECD countries, *IMF Working Paper, W.P. No: 36*, 1-16.
- TURHAN, S. (1974). *Vergileme ve iktisadi büyüme, Maliye Araştırma Merkezi Konferansları*, 0 (23), 249-264.
- TURHAN, S. (1993). *Vergi teorisi ve politikası*, İstanbul: Filiz Kitapevi.
- ULUATAM, Ö. (2014). *Kamu maliyesi*. Ankara: İmaj Yayınevi.
- YILMAZ, B.E. (2015). *Maliye*, İstanbul: Der Yayınları.
- ZHENG, C. (2007). *The effect of taxes on saving: evidence from 29 OECD countries* (Master Thesis), Clemson University, South Carolina.

Summary

The main source of financing for public expenditures is taxes. Wealth taxes, on the other hand, are taxes levied in order to allocate justice in income distribution. However, taxes, by their nature, affect individuals' decisions to work, save and invest.

Ensuring economic growth and development in developing countries such as Turkey is one of the priority economic policies. The main factors of economic development and growth are consumption and saving decisions. Many reasons, especially income level, affect consumption and saving preferences in developing countries. These reasons can be listed as low income level, heavy tax burden and the share of indirect taxes in tax revenues. It is thought that economic growth and development will be achieved when individuals' consumption and savings preferences are directed through an effective and efficient tax policy.

The driving force of economic growth is to create sufficient capital accumulation. For this reason, tax behaviors that may affect investment and savings decisions should be avoided. Taxes on the wealth factor have the power to affect the decisions of the savers. When the economics literature is examined, it has been observed that the issue of how taxes on income and expenditures affect consumption and saving decisions, especially investment decisions, is frequently analyzed. However, in Turkey, studies that analyze the effect of

wealth taxes on savings are not frequently encountered. For this reason, in this study, an answer has been sought to the question of how taxation on wealth will affect savings decisions. The starting point of the study is the thought of whether the savings rate can be increased with taxation decisions (specific to wealth taxes), which is a public policy. In the study, the ARDL limit test method was used and it was tried to measure how wealth taxes affected the decisions of the savers. An important advantage of the ARDL limit test over other cointegration tests is that it can produce healthy results even with low observation numbers. According to the results of the analysis, it was determined that the tax revenues obtained from the wealth elements increased by 1% compared to the GDP, reducing the savings by 7% in the short term and 8% in the long term.